

КИШКОВІ ІНВАЗІЇ ВОДОПЛАВНОЇ ПТИЦІ В ГОСПОДАРСТВАХ РІЗНИХ ФОРМ ВЛАСНОСТІ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ

М.В. Богач, канд. вет. наук, доцент

Одеський державний аграрний університет

Л.С. Бездетко, наук. співробітник

Одеської дослідної станції ННЦ «ЛЕКВМ»

Наведені дані щодо поширення кишкових інвазій водоплавної птиці в умовах господарств різних форм власності Одеської області. Серед гусей і качок племінних та товарних ферм найбільш поширеною є трихостронгільозна та гангулетеракідозна інвазії. В ряді приватних господарств при утриманні пекинських качок разом з мускусними гангулетеракідозна інвазія є домінуючою в яких EI склала (53,3-58)% з II (36-112) екз./птицю.

Однією з причин, що гальмує розвиток птахівництва є гельмінтози. Вони знижують продуктивність птиці, затримують ріст і розвиток молодняка, а в окремих випадках спричиняють значну загибель від виснаження або інтоксикації продуктами обміну паразитичних червів [1]. Гельмінтозні захворювання більш поширені у водоплавної птиці, ніж серед курей, індиків та перепілок. Це пояснюється тим, що водоплавна птиця утримується на штучних або природних непроточних водоймах, густо заселених багато чисельними безхребетними, які є проміжними хазяями різних видів гельмінтів [2]. Окрім того, на таких водоймах водоплавна птиця має тісний контакт з дикими перелітними птахами в організмі яких паразитують такі ж види гельмінтів що і в домашньої птиці [3].

Завдяки перельоту диких птахів з однієї водойми на іншу створюються умови для значного поширення інвазій [4]. Слід зазначити, що утримання водоплавної птиці не незмінній підстилці упродовж зимового періоду з послідувачим вигоном на пасовище і водойми складаються благоприємні умови для розвитку різноманітних паразитозів в навколишньому середовищі і як наслідок цього для послідувачого інвазування птиці [5, 6].

Мета дослідження – з'ясувати поширення кишкових гельмінтозів домашньої водоплавної птиці, яка утримується в господарствах різних форм власності Одеської області та визначити їх видовий склад.

Матеріали і методи. Моніторинг гельмінтозів водоплавної птиці проводили в 6 господарствах області, які розводять та утримують племінну водоплавну птицю, а також в ряді присадибних господарств Одещини. Збір гельмінтів проводили шляхом повних гельмінтологічних розтинів 176 свійських гусей та 211 качок за методом акад. К.І. Скрябіна (1928) [7]. Крім того, ступінь зараження птиці гельмінтів визначали копроовоскопічним методом флотації та комбінованим у модифікації Г.А. Котельникова та ін. (1989) [8]. З цією метою було досліджено 317 зразків посліду від гусей, 186 зразках від качок породи «Пекинська» різних кросів та 78 зразків посліду від мускусних качок. Видову належність гельмінтів визначали за методикою, наведеної в роботах Н.П. Цветаєвої (1971) [9].

Результати досліджень. Гельмінтокопрологічними дослідженнями встановлено, що у гусей з ПП «Садове» Березівського району, АФ «Авангард» Б.-Дністровського району, ФГ «Манько» Великомихайлівського району, ТОВ «Заря» Роздільнянського району та ТОВ «Никомарівське» Ширяєвського району найбільш поширеною виявилась трихостронгільозна інвазія з середньою EI (24,2-41,5) %. В цих господарствах шляхом проведення розтинів вимушено забитих та загиблих 93 гусей виявлено *Trichostrongylus tenuis* (Mehlis, 1846) з інтенсивністю від 11 до 46 екз., які знаходились в сліпих кишках. Серед гусей вказаних господарств менш поширеною інвазією є гангулетеракідозна з EI (12-19,3)% та II 22-36 екз./птицю. *Ganguleterakis dispar* (Schrank, 1790) реєстрували в тих господарствах де окрім гусей утримувались і качки, або на цій території в попередні роки утримувались качки.

В гусей з приватного сектору Ширяєвського району (26 птиць) та в племінних стадах гусей з ПП «Садове» Березівського району і СТОВ «Агропереробка» Великомихайлівського району шляхом гельмінтологічного розтину 50 птиць виявлено дрепанідотеніоз, де показник EI склав (8,5-12,2)% з середньою II (6-18) екз./птицю. Перші клінічні ознаки хвороби, спричиненої *Drepanidotaenia lanceolata* (Bloch, 1782), з'явилися в червні місяці серед молодняка 2,5 міс. віку і характеризувались відставанням у рості і розвитку та виснаженням. Гуси цих господарств мали вільний доступ до

природних водойм – ставків.

Серед гусей племінного стада породи «Великі сірі» з АФ «Авангард» Б.-Дністровського району зареєстровано амідостомозну інвазію з ЕІ 18,2% та з середньою П (20-23) екз./птицю, спричинену *Amidostomum anseris* (Zeder, 1880). Гуси цього господарства користувались пасовищами. Слід зазначити, що амідостомозну інвазію з ЕІ (34,6-39,2)% та з різною П (6-17) екз./птицю реєстрували в гусей з присадибних господарств Великомихайлівського, Іванівського, Березівського та Комінтернівського районів Одеської області.

Дослідженнями гусей з приватного сектору Овідіопільського, Біляєвського, Роздільнянського та Комінтернівського районів встановлено капіляріозну інвазію з показником ЕІ (19-22) % та з різною інтенсивністю інвазії від 6 до 37 екз. Причому, у дорослого птахопоголов'я інтенсивність *Capillaria anseris* (Madsen, 1945) була незначною (6-11) екз., а більш інтенсивно був уражений молодняк 6-8 міс. віку.

При плановому забої та частковому гельмінтологічному розтині 12 гусей з приватного сектору (с. Сухий лиман Овідіопільського району) у двох (ЕІ – 16,7%) зареєстровано ехінуріозну інвазію з інтенсивністю 3 та 7 екз./птицю відповідно. *Echinuria uncinata* (Rudolphi, 1819) локалізувались в стінці залозистого шлунку, на границі з м'язовим утворюючи вузлики сполучнотканинного характеру. У качок з господарств різних форм власності Одеської області також реєстрували трихостронгільозну інвазію з ЕІ (10-30,2)% та П (19-32) екз./птицю, а також гангулетеракідозну інвазію з ЕІ (24-28)% та П (13-76) екз./птицю.

Моніторинговими дослідженнями качок в АФ «Авангард» Б.-Дністровського району екстенсивність гангулетеракідозної інвазії у березні склала 10,8 %, а в травні цей показник вже становив 29,5%. Дослідженнями встановлено, що ураженість качок вказаною інвазією була найвищою упродовж червня-липня місяців (32,1-32,8)%.

В ряді приватних господарств вищеназаних районів, які окрім пекінських качок розводять і утримують мускусних, гангулетеракідозна інвазія є домінуючою з ЕІ (53,3-58)% та з П (36-112) екз./птицю. Шляхом гельмінтологічного розтину 18 качок з приватного сектору Ширяєвського району у 6 (ЕІ – 34%) реєстрували філікольозну інвазію. *Filicollis anatis* (Schrank, 1788) локалізувалися в тонкому кишечнику з інтенсивністю (11-36) екз./птицю. Слід зазначити, що качки переважну частину року вільно користувались природними водоймами – ставками. В ФГ «Манько» Великомихайлівського району в якому утримується 12,5 тис. племінних качок породи «Пекінська» будь-яких гельмінтів не виявлено. Відомо, що це господарство нове (функціонує 4 роки) і розміщено на місці колишнього свиного комплексу та достатній відстані від населеного пункту і природних водойм, а це в свою чергу говорить про відсутність стаціонарності паразитарних захворювань серед качок.

Висновки

1. В обстежених птахогосподарствах Одеської області у свійських гусей зареєстровані такі інвазії: трихостронгільозну, гангулетеракідозну, дрепанідотеніозну, амідостомозну, капіляріозну та ехінуріозну з різним ступенем екстенсивності та інтенсивності; у качок – трихостронгільозну, гангулетеракідозну та філікольозну інвазії.

2. Серед гусей та качок племінних та товарних ферм Одеської області найбільш поширеною є трихостронгільозна та гангулетеракідозна інвазії. В ряді приватних господарств Одещини при утриманні пекінських качок разом з мускусними гангулетеракідозна інвазія є домінуючою в яких ЕІ склала (53,3-58) % з П (36-112) екз./птицю.

Література

1. Петроченко В.И., Котельников Г.А. Гельминтозы птиц. – М.: Колос, 1976. – С. 195-226.
2. Корнюшин В.В., Саламатин Р.В., Бетлеевская К., Калисиньска Э. Структура сообществ гельминтов кряквы (*Anas platyrhynchos*) в районе черноморского биосферного заповедника // Збірн. наук. пр. Луганського НАУ. – Луганськ, 2003. – №31/43. – С. 288-294.
3. Короленко Л., Коваленко І., Маршалкіна Т., Заїкіна Г. Моніторинг гельмінтозів водоплавної птиці в господарствах степової зони України та лікувально-профілактичні заходи // Ветеринарна медицина України. – 2008. – № 1. – С. 27-29.
4. Бережний Д.В. Паразитофауна диких водоплаваючих птахів Біосферного заповідника «Асканія-Нова» // Вісн. Сумського держ. аграр. ун-ту, 1998. – №2. – С. 143-147.
5. Герасимчик В.А., Берсенева Л.И. Ассоциативные эндопаразитозы гусей в фермерских

хозяйствах и меры борьбы с ними // Зб. наук. пр. Луганського НАУ. – Луганськ, 2003. – №31/43. – С. 135-138.

6. Потёмкина В.А. Гельминтозы домашних птиц. – М.: Сельхозгиз, 1960. – 235 с.

7. Скрябин К.И. Метод полных гельминтологических вскрытий позвоночных, включая и человека. – М.: Изд-во МГУ, 1928.

8. Котельников Г.А., Коваленко И.И. Методические рекомендации по диагностике гельминтозов сельскохозяйственных птиц. – М., 1989. – 24 с.

9. Цветаева Н.П. Патоморфология основных гельминтозов птиц. – М.: Колос, 1971. – 253 с.

Кишечные инвазии водоплавающей птицы в хозяйствах различных форм собственности Одесской области.

М.В. Богач, Л.С. Бездетко

Приведены данные о распространении кишечных инвазий водоплавающей птицы в условиях хозяйств различных форм собственности Одесской области. Среди гусей и уток, племенных и товарных ферм наиболее распространены трихостронгилезная и гангулетеракидозная инвазии. В некоторых частных хозяйствах при совместном содержании пекинской утки с мускусной гангулетеракидозная инвазия доминирующая с ЭИ (53,3-58)% и ИИ (36-112) экз./птицу.

Intestinal invasion of waterfowl in economies of different forms owner of Odessa area.

N.V. Bogach, L.E. Bezdetko

Information is resulted about distribution of intestinal invasion of waterfowl in the conditions of economies of different patterns of ownership of the Odessa area. Among geese and ducks, pedigree and commodity farms *Trichostrongylus* and *Ganguleterakis* invasion is most widespread. In some private economies at joint maintenance of the Pekinese duck with a musk a *Ganguleterakis* invasion is dominant with EI (53,3-58) % and II (36-112) of birds.